



Det grønne monster Grinchen opstod i 1955 og begyndte sin krig mod julen i 1957. Siden er den blevet genoplivet et utal af gange, senest i den aktuelle animationsfilm.  
FOTO: AP/UNIVERSAL PICTURES

# Virkelighedens Grinch synger Mariah Carey og pynter sit hjem som Illums Bolighus

I biograferne huserer en ny film om det grønne monster, der hader julen så meget, at han stjæler den. Men han arbejder ikke alene - her er syv kendte danskeres svar på, hvad der kan ødelægge deres julestemning.

RASMUS PALLUDAN, rasmus.palludan@jp.dk



**»Jeg drømmer kun i det skjulte om den juleaften i Berlin, jeg havde med hende, der dengang var en spritny kæreste«  
Kim Fupz Aakeson, forfatter**

*Hvad kan ødelægge din julestemning?*

»Det kan såmænd gøres hurtigt og nemt, jeg har nemlig ikke rasende meget af den i forvejen. Med en mindreårig i huset er jeg selvfølgelig gidsel i pyntesygen, julekalenderne, ønskesedlerne, lysguirlanderne, nisserne and *whatnot*, så en hurtig tur i Magasin eller Lyngby Centeret, så er der udsolgt, hvad stemning angår, ude i detailhandlen ligner julen mest af alt Black Friday med et strejf af kanel. Jeg opfører mig selvfølgelig faderligt hele vejen gennem december, køber de gaver, der skal købes, og går den rigtige vej rundt om juletræet. Og drømmer kun i det skjulte om den juleaften i Berlin, jeg havde med hende, der dengang var en spritny kæreste, vi drak vodkatonics på en skummel bar, spiste kebab i Kreuzberg og rundede af med sex. Se, dét var et rigtigt juleeventyr!«



**»Overfladiskhed kan ødelægge mit julehumør eller, som Nietzsche kunne sige, min vilje til jul«  
Anders Fogh Jensen, filosof, højskoleforstander og forfatter**

*Hvad kan ødelægge din julestemning?*

»Jeg har næsten altid ødelagt julestemningen. I hvert fald siden jeg var teenager. Jeg ønskede i mange år nærværende samtaler med min familie, mens stemningen bare var anspændt af, at intet farligt måtte røres. Så opførte jeg mig som Nietzsches definition af en filosof: "Et omvandrende tordenvejr, evigt svanger med nye lyn." Overfladiskhed kan ødelægge mit julehumør eller, som Nietzsche kunne sige: min vilje til jul. Nu er jeg hensunken som et kastreret dyr. De udskudte køb, som vi kalder ønsker, interesserer mig ikke, men som de andre ser mildt på mig, ser jeg også mildt på dem. Om lidt vokser min søn op og forstår det gavemæssige aspekt. Det bliver et nyt fyrværkeri, hvor jeg må bokse med marxisten i mig, samtidig med at jeg helt sikkert vil forstå min søn. Jeg begærer også det nye materiel, hvis det er kvalitet. Familiernes vilje til at overpøse ham med mængder af materiel af varierende kvalitet kan i fremtiden ødelægge min julestemning. Men det er et mere fysisk og praktisk oprydningsarbejde.«

**GRINCHEN GÅR TIL FILMEN ... IGEN!**

I julen er "Grinchen" biografaktuel i en ny animationsfilm, hvori Hollywood-stjernen Benedict Cumberbatch lægger stemme til det grønne væsen.

Animationsfilmen er baseret på den amerikanske forfatter og illustratør Theodor Seuss Geisel, kendt under kunstnernavnet Dr. Seuss', populære historie om den grønne julehader, der spreder dårlig julestemning.

Filmen er før lavet i en version fra år 2000, tituleret "How the Grinch stole Christmas", hvor komikeren Jim Carrey er i rollen som Grinchen.



**»Når alt ånder af umenneskelig idyl«  
Dy Plambech, forfatter og digter**

*Hvad kan ødelægge din julestemning?*

»Min julestemning kan ødelægges af at komme ind i et hjem, hvor kravlenisserne sidder, som de skal, sokken er fyldt, træet er pyntet i en særlig stil, kun med guldkugler, nisselandskabet er omhyggeligt bygget op, vattet er sirligt lagt over kommoden, nisserne skøjter på spejlsøen, lyset i kirken er tændt. Julebordet er dækket med Royal Copenhagen stjerne-riflet, den hjemmelavede gløgg dufter af nelliker og kanel, Bachs jule-oratorium spiller på grammofonen, alt ånder af umenneskelig idyl. Værterne tager imod, men det første, du ser, er stressen, der pumper rundt i deres kroppe og har fået deres ansigter til at hæve op og blive rødmosede. Deres negle er bidt ned, ensomheden og vreden buldrer i deres blikke, og når de ser på hinanden, er der et dødt blik i deres øjne. Når jeg kommer ind i sådan et julehjem, tænker jeg altid på Tove Ditlevsen, som et sted i sit forfatterskab skriver: "Jeg vil gerne rette en særlig tak til Illums Bolighus, fordi de skabte så smagfuldt og fint gennemtænkt et hjem for en familie, der aldrig har eksisteret".«



**»Intet kan smadre mit julehumør mere end andre mennesker«****Nikita Klæstrup, debattør, kendis og fjerdebølgefeminist***Hvad kan ødelægge din julestemning?*

»Når der er nogen, som ikke kan lide jul, så har vi lidt en tradition for at kalde dem en "Grinch". Men der er én ting, vi skal huske. Ja, Grinchen var ikke super begejstret for jul, men det var jo ikke så meget julen, han hadede, som det var alle dem, der fejrede jul. Og ærligt talt, sådan har jeg det også! Intet kan smadre mit julehumør mere end andre mennesker. Ikke alle mennesker – bevarer – men visse typer:

**1.** Folk, der brokker sig over, at julen er for kommerciel. Og ja, julen er fucking kommerciel og materialistisk, men den er jo også, hvad man gør den til. Foreslå din familie (den voksne del, børn er nok ikke med på den), at i stedet for at give gaver, så sparer I pengene og laver et eller andet hyggeligt sammen. Måske en forlænget weekend i sommerhus eller et besøg på en god restaurant. Og så kan I spare alle os andre for jeres sure opstød på Twitter, mens vi åbner vores tredje nye Kitchen Aid den 24.

**2.** Børn. Lyder jeg usympatisk? Jeg kan blive meget værre endnu. Julen er børnenes højtid – og det burde den også være. Der er intet hyggeligere end at sidde og se børnejulekalender og spise æbleskiver med nogen, som ikke dømmes en for at dobbeltdybe i flormelissen. Nu var julekalenderne ganske vist bedre, da jeg var barn, men heldigvis bliver "Jesus & Josefine" genudsendt præcis ligesom alt andet på TV 2. Men så er der andre punkter, hvor børn bare er vildt irriterende juleaften. Her tænker jeg primært på at købe gaver til dem. I en opdateret version af "Den Guddommelige Komædie" kunne Fætter BR i juletiden nemt passere for den niende cirkel af helvede. Hvis man så vælger at undgå den mentale tortur, som legetøjsbutikker er, og vælger at bestille gaverne online, så sørger Postnord for, at du lever i en evig tilstand af angst for, om pakken når at komme, lige indtil du ser en besked i din postkasse om, at nu har de været forbi, men du var "ikke hjemme", på trods af at du har siddet hele dagen og kædeklippet "Love Island", fordi du ikke kunne overskue at tage på arbejde eller i skole, fordi det regnede lidt i morges.

**3.** En tilbagevendende menneskelig hæmori, som vi efterhånden ser hver december: Folk, der brokker sig over, hvem der får julehjælp. Og her mener jeg især de mennesker, der kræver et bevis på folks religiøse tilhørsforhold, før de må få et glas rødkål og et gavekort til Sportmaster. Vi bliver alle sammen nødt til at erkende, at Danmark bare ikke er et kristent land. Vi er kulturkristne. Hvilket bare betyder, at vi bruger hver evig eneste bibelsk begivenhed som en undskyldning for enten at drikke os i hegnet eller spise os halvt ihjel. Helst begge dele faktisk.«

**»... en stigende gnidningsirritation, der langt om længe eksploderer over risalamanden«****Knud Romer, forfatter og vært på Radio24syv-programmet "Romerriget"***Hvad kan ødelægge din julestemning?*

»"Fred på jord, fryd på jord" – helt sikkert ... Der er en grund til, at du ikke kan leje så meget som et kosteskab at bo i efter jul i Storkøbenhavn, og det er skilsmisser. For når vi rigtig skal være sammen, finder vi ud af, at den eneste gave, du har lyst til at give din partner – og hele den rædselsfulde familie på slæb – er et halsbånd af hænder. Gaverne har i forvejen ikke været andet end høflige misforståelser, og klaustrofobien i intimsfæren har kvalt dig i årevis, mens I er gået op og ned ad hinanden med en stigende gnidningsirritation, der langt om længe eksploderer over risalamanden. Vi lever vores liv i relationer, og den søde juletid byder på hele tre højtider, hvor du bliver til den, du er, og defineret socialt i forskellige grader af nærhed. Julefrokosten er dit arbejdsliv – og du drikker dig stiv med kollegaerne for at opnå en vis enhed i forskelligheden. Nytårs-aften fejrer du med vennerne – og det er med galla og champagne og *feine fint*, fordi det demonstrerer din status. Endelig er der juleaften med familien, hvor man er ét kød og identiske med hinanden i den totale forskelsbenægtelse, og bum, det kan kun gå galt! For vi er ikke identiske, tværtimod – og vi svarer igen med en lige så kraftig forskelsbekræftelse og afstandtagen, der ender i åben krig, og inden året er omme, sidder vi alene med os selv i et kosteskab og ville ønske, at det aldrig blev jul.«



Grinchen er tydeligt inspireret af julehæderen Ebenezer Scrooge fra Charles Dickens' "Et juleeventyr". I den nye film lægger Benedict Cumberbatch stemme til monstret. I den danske udgave er det Niels Olsen.  
FOTO: AP/UNIVERSAL PICTURES

**»Især "All I Want for Christmas is You" kan jeg simpelthen ikke holde ud«****Sørine Gotfredsen, præst og forfatter***Hvad kan ødelægge din julestemning?*

»Når du stiller spørgsmålet, så tænker jeg uundgåeligt: Hvornår var det, den forsvandt? Det er en del år siden, at jeg holdt op med at komme i julestemning. Julestemningen opstår kun for mig i kirkerummet. Når jeg står til en julegudstjeneste, og alt er smukt, og de synger "Det kimer nu", og korsangerne folder sig ud. Så er jeg i dén grad i julestemning, for så er jeg der, hvor der er noget på spil, som er så ophøjet og smukt, at jeg mangler ord for det. Når jeg går rundt ude i det øvrige samfund, op og ned ad Gammel Kongevej, og i det hele tages færdes i det verdslige, så kan jeg ikke længere fremmane gnisten af julestemning, fordi jeg har en oplevelse af, at vi har slidt den op. Gentagelsen, manererne, udsmykningen, hele den verdslige indpakning af julebudskabet er efterhånden så hult, at det er flere år siden, jeg mærkede den smukke rene julestemning uden for kirken. Alle de amerikanske popjulesange kan bekræfte mig i, at jeg ikke har en julestemning. Især "All I Want for Christmas is You" kan jeg simpelthen ikke holde ud. Når jeg hører den slags sange, så kan jeg blive fuldstændigt desperat og slukke radioen, både fordi man hører sangene endeløst, til de bliver ulidelige, og fordi de for mig er blevet et stort samlet symbol på noget, der er gået helt galt i vores civilisation. At vores følelsesliv, vores mest pladderromantiske, selvoptagede følelsesliv på mange måder er kommet i centrum i julefortællingen.«

**»Enhver form for indviklethed bliver jeg meget, meget træt af«****Niels Lillelund, forfatter, madanmelder og kronikør***Hvad kan ødelægge din julestemning?*

»Jeg bliver meget træt af enhver tanke om, at noget er besværligt eller indviklet, måske fordi nogen er uvenner, eller så kan den ikke snakke med den, eller så siger nogen, at noget skal være *lige* præcis på den måde. Jeg bliver træt, også fordi julen faktisk ikke betyder så meget for mig. Det vil sige, at jeg til enhver tid er parat til at afskaffe den. Møder jeg brok eller besvær, siger jeg til mig selv: "Vi kan også bare droppe det...". Men jeg holder tanken for mig selv, for jeg ved godt, at julen betyder noget for nogle andre. Min mor har fortalt mig, at jeg som barn altid begyndte at græde, når de sang julesange; jeg kunne ikke holde højtideligheden ud. I dag kan jeg godt synge med, jeg elsker at synge, men jeg gribes af salmen og teksten, ikke af *julestemningen*; men heller ikke af det modsatte, jeg føler ikke lede ved julepynt eller Magasin. Da jeg selv undgår besværlighed i julen, siger jeg også "ja", hvis nogen spørger, om hende eller hende ikke kan komme til min juleaften. Og jeg mener selvfølgelig ikke mit "ja", jeg siger "ja" uden at mene det, jeg ville helst være fri. Men hvis der skal være nogen som helst mening med julen, så er det *det*, man skal sige "ja" til. Ikke fordi jeg er et godt eller tolerant menneske. Bestemt ikke. Men lige på den aften gør jeg vold på min ikke-godhed. For fredens skyld, også, for lige den aften er fred faktisk det bedste.«



# Titel-manipulation

## Sproget

Journalister er helt naturligt yderst påpasselige med folks navne, titler og stillingsbetegnelser. Fornuftigt nok, for hvis der er fejl heri, er risikoen stor for, at den, der begås fejl imod, gør indsigelse, så at fejlen kommer frem i lyset.

Men alt kan overdrives, og dét blev det i en notits fra Ritzaus Bureau (JP 29.11). Her stod: *Indfødsretsprøve tager fejl om Uffe Elbæk* (overskrift)

Det drejer sig om, at den seneste indfødsretsprøve indeholdt spørgsmålet: Hvilket parti er Uffe Elbæk formand for? Men det spørgsmål er forkert stillet, hævder Ritzau, eftersom Elbæk slet ikke er formand for noget parti, men derimod har titel af »politisk leder« af Alternativet.

**Ritzau-journalisten** undlader her at skelne mellem en titel og en stillingsbetegnelse. De kan sagtens være forskellige. Tænk bare på Mao Tse Tung, der jo ubestrideligt var »Kinas statsoverhoved«, »Kinas øverste leder« og »Kinas diktator«, men som insisterede på at blive tituleret »formand Mao«. Eller Simon Spies, der ubestrideligt var »direktør for Spies Rejser«, men også helst ville kaldes »formand«.

I ordet *formand* ligger der på dansk intet om at være blevet valgt demokratisk på et politisk landsmøde, hvad de to nævnte »formænd« jo da bestemte heller ikke var. Der ligger kun dét i det, at man "står i spidsen for noget", og dét passer fint på Elbæk, der som nævnt foretrækker titlen »politisk leder«.

Titler er noget af det mest manipulerbare i sproget. Som regel manipuleres der *opad*: Sagførerne fandt i 1958 ud af, at de ville hedde »advokater« (det lød ligesom pænere), og hæren besluttede i 1962, at alle kaptajnøjntnater fremover skulle hedde »kaptajner«. Og allerede omkring 1950 fik hidtidige »elevatordiger« sproglig forfremmelse i visse stormagasiner til »elevatordesser«.

**Venstreorienterede som Mao og Elbæk** manipulerer imidlertid *nedad*. Det må ikke lyde for prangende. Dét gjaldt i særdeleshed også ledere af Sovjetunionen. Man havde den tradition, at lederposten blot hed »partisekretær«. If. den pålydende betydning skulle denne person blot betjene det øverste råd. Selve stillingsbetegnelsen kan der ikke manipuleres helt så voldsomt med. At lille Mona arbejder i en elevator og ikke i et fly, er svært at sno sig verbalt ud af. Og at fx Khrusjtjov ikke udførte sekretærarbejde, men de facto var øverste leder, var svært at modsige. Jeg bryder mig ikke om titelmanipulation. Man fornemmer, at når titel-luskeren manipulerer i det små, gør han det nok også i det store. Spørgsmålet er dog, om man overhovedet kan komme frem i politik uden at manipulere. Dette spørgsmål lader Sprogklummen stå åbent!

**Har De spørgsmål om sproget?**

Skriv til professor i dansk sprog og litteratur **Lars Brink**, Morgenavisen Jyllands-Posten, Grøndalsvej 3, 8260 Viby J, og mærk kuverten "Sproget" – eller send e-mail (opgiv navn og postadresse) til: sproget@jpp.dk

